

veter nas bo odnesel s seboj

Naj začnem skrajno patetično, a po drugi strani tudi povsem iskreno: zaradi takih filmov, kot je Kiarostamijev **Veter nas bo ponesel s seboj** (*Le vent nous emportera*, 1999), je smiselno živeti. Seveda tega ne gre brati izključujoče dobesedno, s fatalističnim podtonom: v življenju je še veliko drugih reči, ki ti omogočajo, da si ga osmisliš. Toda tu nastopam v vlogi Ekranovega filmskega zanesenjaka, osebe, ki filmu, bolj ali manj intenzivno, posveča svoje življenje. Saj si nas predstavljate: zaradi prevladujoče mizernosti, duhamornosti in enoličnosti filmske ponudbe doma se podimo po festivalih v tujini, kjer obsedeni s paranoidnimi občutki – “ničesar ne smem zamuditi” – kot krvosesi od ranega jutra do pozno v noč živimo skoraj izključno v temi kinodvoran in le od filmskih podob. Čakajoč na Tisto, na Dogodek, ki bo naše početje nekako osmisliš. A na srečo ne v družbi Estragona in Vladimirja, in ne v Gogi.

Ta osmislijoča srečanja niso prav pogosta. Filmske mojstrovine so, v zadnjem desetletju morda še prav posebej, precej redek pojav, pa čeprav vas bodo poskušali katalogi nekaterih filmskih festivalov – za katere je vsak drugi film bodisi presežek žanrskih okvirov, vizualna mojstrovina ali pa dialoška bravura – prepričati o nasprotnem. In prav zato bi morali o njih nujno govoriti oziroma pisati: da jim tako zagotovimo mesto v kolektivnem spominu, da jih kljub silnemu valu povprečnosti obdržimo na površju. Kar pravzaprav niti ni tako lahko, saj se, na žalost, spominjamo predvsem zmagovalcev – ti pa v zadnjem odbobu prihajajo največkrat prav iz vrst povprečnežev (spomnimo se zadnjih dveh zlatih levov, če oskarjev niti ne omenjamo). Po drugi strani pa tudi zato, da se artikulira misel o teh mojstrovinah, saj tako kot ob večini velikih del ta ne bo zajamala le konkretnega predmeta svoje refleksije, temveč “vsega sveta”. Zato nadvse obžalujem okoliščine, ki mi ne dovoljujejo, da bi že na tem mestu podrobneje razvil misli, spočete ob ogledu tega izjemnega dela.

O zadnjem filmu Iranca Abbasa Kiarostamija *Veter nas bo odnesel s seboj* preprosto ni moč reči drugega kot: Mojstrovina. Tako preprostega, lepega, a hkrati nadvse kompleksnega dela so zmožni le redki. In Kiarostami je med njimi gotovo eden največjih. Film je na neki način logično nadaljevanje tistega, kar je Kiarostami zastavil že v **Okusu češnje** (*Ta'm-e guilass*, 1997): bazične in elementarne refleksije o posameznikovem odnosu do življenja in smrti. Če je v njem zagovarjal človekovo pravico do izbire med življenjem in smrtjo, saj “če ne bi bilo možnosti samomora, bi se že zdavnaj ubil”, je s svojim novim delom ustvaril nekakšno odo življenju. Zgodba je zelo preprosta: teheranski novinar se odpravi v odmaknjeno vasico, da bi tu kot mrhovinar čakal na smrt neke bolne osebe, saj hoče pripraviti reportažo o nenavadnem običaju, ko si pokojnikovi bližnji v znak žalovanja sprskajo obraz. Toda soočen z iskrenostjo in neposrednostjo ljudi, sredi katerih se

znajde, ki svoje življenje, kakršnokoli že je, tako zelo ljubijo, da se jim zdi smrt največja krivica življenja (njihova žalost je resnična in takšno je tudi žalovanje; zato praskanje obraza ni zgolj ritual, ki se je ohranil v času), se prav na dan, ko je oseba umrla, odpravi proti domu, ne da bi karkoli posnel. Kiarostamijevo delo je v vseh pogledih več kot izjemno – našel je vas, za katero se zdi, kot da bi jo poustvaril na osnovi opisov mest iz Calvinovih *Nevidnih mest*: zgrajena v skali; če se hočeš nekam povzpeti, se moraš najprej spustiti; dvorišče nekoga je drugemu streha; je pajkova mreža uličic, prav tako pa tudi usod in čustev njenih prebivalcev, ki se materializirajo prav v arhitekturi vasi. Njegova režija je popolna: najbolj prisotni so tisti, ki so odsotni (cel film je pravzaprav zgrajen na dveh likih, ki ju nikoli ne vidimo: umirajoče starke in delavca, ki koplje luknjo, v katero bo zasadil električni drog); preprosti dialogi zvenijo kot besede modrecev: “Zakaj se vas imenuje Črna dolina, če je povsem bela?” – “Tako so jo poimenovali predniki.” – “Lahko bi ji rekli Bela dolina.” – “Ne, stvari moraš poimenovati z njihovim imenom.” ...; če hočeš, da te sporočilo doseže, mu moraš kreniti nasproti. Tako kot pri Kiarostamijevem filmu in še prav posebej njegovem zaključku (novinarjevem odhodu in kosti, ki jo ta zaluča v reko): vse velike misli pusti ob strani in ga beri kot takega, kakršen je. Dobesedno. Tako njegova gesta izgubi “nerazumljive metafizične razsežnosti” (ki so mu jih pripisovali v Benetkah) in ostane le vizualna eksplikacija njegove odločitve: nočem biti mrhovinar, nočem čakati na smrt drugih. •

Ostali filmi:

Človeštvo (L'humanité), Francija, Bruno Dumont
Deseti brat (Beshkempir), Kirgizija, Francija, Aktan Abdikalikov
Somrak (Sombre), Francija, Philippe Grandrieux

A Room for Romeo Brass, VB, Shane Meadows
Adieu, placher des vaches! (Zbogom, kravji pastir), Francija, Otar Ioselliani
Moloch, Rusija, Nemčija, Aleksandr Sokurov
Le petit voleur (Mali tat), Francija, Erick Zonca
Rosetta, Francija, Jean-Pierre & Luc Dardenne
Yi ge dou bu neng shao (No One Less/Niti eden manj), Kitajska, Zhang Yimou